

Een tocht door katholiek West-Friesland

Van de reus van Lutjebroek tot klooster Bethlehem

1

1 Vondels gedicht over het 'Roode Paert', Stadhuis, Breedstraat 53, Enkhuizen

Voor het stadhuis staat een bronzen kanon: het "Roode Paert". Erboven een fraai omlijst gedicht van Joost van den Vondel, Prins der Dichters (1587-1679). Op 22 oktober 1622 vloog het kanon tijdens een vuurgevecht met een Duinkerker kaper door de lucht en landde op het dek van de Enkhuizer kapitein Volckaert Kanonijx. Van den Vondel beschreef dit curieuze voorval, waarbij hij het kanon laat uitspreken dat het zelf voor de goede zijde koos. Vondel was de meest besproken Nederlandse dichter van de Gouden Eeuw. Op latere leeftijd is hij overgegaan van de doopsgezinden naar de rooms-katholieke Kerk.

2 Heiligenbeeldenmuseum, Parklaan 20, Enkhuizen

Enkhuizen was vanouds al een belevaartsoord: In de St. Pancraskerk bestond tot 1572 een belangrijke verering voor het Heilig Kruis. Maar er is meer heiligs in Enkhuizen. Dit museum stelt ongeveer 140 heiligenbeelden ten toon. Van elke heilige is er een levensbeschrijving en ook

West-Friesland wordt omsloten door de Westfriesse Omringdijk. De streek heeft een eigen karakter en dialect. Om deze eerst onderworpen 'Friesse Vrijheid' onder de duim te houden liet Floris V - der keerlen god - in 1288 Kasteel Medemblik of Radboud bouwen. Een bezoek waard. De route is in te korten door gebruik te maken van de historische stoomtram Hoorn-Medemblik (www.stoomtram.nl), uw fiets kan mee. Laat u op deze tocht verrassen door katholiek West-Friesland.

2

wordt er aandacht besteed aan weerspreuken en volkskunst. Naast beelden zijn er bidprentjes, devotionalia, kazuifels. De entree betaalt u in een kerkzakje! Geopend van juni tot en met augustus op zaterdag en zondag van 14.00 tot 18.00 uur.

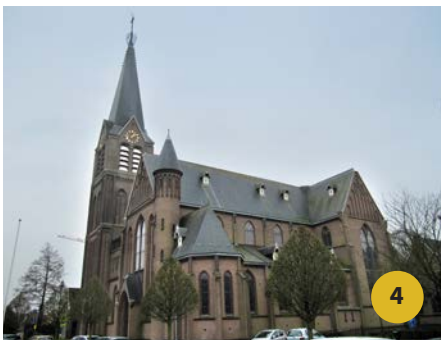
3 De 'kathedraal van West-Friesland', Dorpstraat 73, Wervershoof

Al in de twaalfde eeuw is er sprake van een dorp Wervershoof. De plaatsnaam zou verband houden met 'Werenfridus-hoeve'. De Ierse missionaris Werenfridus was een van de elf

3

gezellen van Willibrordus. Naar ver-
luit woonde hij in deze omgeving
nadat hij in Medemblik had gewerkt.
Architect Th. Asseler ontwierp dit
neogotische kerkgebouw dat in 1874-
1875 gebouwd werd: een kruiskerk
met driezijdig gesloten koor, een
forse toren met achzijdige lantaarn
en een naaldspits met hoektorentjes.
Het buurdorp Andijk was in tegen-
stelling tot het geheel katholieke
Wervershoof volledig gereformeerd.
In 1930 bouwde men daar als tegen-
hanger naar ontwerp van Egbert
Reitsma een kerk met 1200 zitplaat-
sen: een 'gereformeerde kathedraal'.

4

4 Sint Martinuskerk, Ridder- straat bij 7, Medemblik

Met zijn 65 meter hoge toren bepaalt
zij mede het aanzicht van de stad.
Na de Bonifaciuskerk het hoogste
bouwwerk van de stad. Architect
T. Slinger ontwierp deze neogotische
kerk. Katholiek Medemblik kerkte
eerder al in een oudere kerk (1782)
en een schuilkerk (1662). Mgr. A.J.
Callier wijdde de kerk op 14 juli 1904

in. Tijdens de Bevrijding in 1945
werden dakruiter en torenspits be-
schoten; de houten spits vloog daar-
bij in brand. In 1948 hersteld maar
met een meer gesloten karakter.
De firma Dunselman decoreerde de
triumfboog en de preekstoelschelp.
De kruiswegstaties zijn in 1923-1926
geschilderd door J. Windhausen.

5

5 Ingangspartij R.K. Begraaf- plaats Welgelegen, tegen- over Molen de Herder, Westerdijk 3, Medemblik

Bij de aanleg van de begraafplaats
in 1871 was architect A.C. Bleijs be-
trokken. De ingangspartij bestaat
uit twee betonnen sculpturen op
sokkel met daartussen een sierlijk
gietijzeren hek. Direct onder de
sculpturen zijn op beide basementen

aan de westzijde passende teksten
uitgehouwen. De linker engel is licht
knielend weergegeven met in haar
rechterhand een lauwerkrans en in
de geheven linker een palmtak, sym-
bolen van onvergankelijkheid en de
overwinning op de dood. De rechter
engel heeft het hoofd naar beneden
gericht. Het gewaad is hier over het
hoofd gedrapeerd: in de linker hand
een omgekeerde fakkel, symbool
voor het gedoofte leven.

6 Seminarie Redemptoris Mater, Paadje 22, Nieuwe Niedorp

In dit voormalig klooster is sinds
1993 het internationaal missionair
seminarie van het bisdom Haar-
lem-Amsterdam gevestigd, waar
de priesterstudenten van de Ne-
ocatechumenale weg wonen. Het
klooster is in 1906 gebouwd naar een
ontwerp van architect P.J. Bekker. In
aanvang waren het paters Francisca-
nen die hier hun missiesteunpunt
hadden. Later kwamen de zusters
Clarissen die in 1988 vertrokken.
De Mariakapel is dagelijks geopend
van 8.00 tot 21.00 uur (in de winter-
tijd tot 18.00 uur).

6

7 Kapel voor de Rooms-koning Willem II, Koningspade 31, Hoogwoud

In de Museumboerderij West Frisia (1857) lijkt de tijd stil te staan. Ingericht als bewoonde stolpboerderij anno 1900. Naast de boerderij staat een 'Mariakapel' ter nagedachtenis aan Rooms-koning Willem II, graaf van Holland, die in 1256 door Westfriezen bij Hoogwoud werd vermoord, nadat hij door het ijs was gezakt. Zijn zoon graaf Floris V trok in 1282 naar West-Friesland op zoek

naar vergelding en het graf van zijn vader. Volgens de legende liet Floris op de grafplek een kapel bouwen, toegewijd aan Maria. Eigenlijk weet men niet meer precies waar hij stond. Toch is er hier in 1970 opnieuw een gebouw, met zandsteen uit Limburg en een rietdekking uit West-Friesland. Het museum is geopend van half juni tot half september van donderdag tot en met zondag van 13.00 tot 16.30 uur.

8 Hiëronymuskerk, Kerkweg 1, Wognum

Al rond het jaar 1000 moet hier een aan de heilige toegewijde kapel geweest zijn. Hiëronymus (ca. 347-420) is een van de vier kerkvaders van

het Westen; hij maakte de Vulgaat, een Bijbelvertaling in alledaags Latijn. In de kunst wordt hij afgebeeld, gezeten aan een lessenaar of geknield voor een kruisbeeld; vaak met een leeuw en rode kardinaals-hoed bij zich. Hij is patroon van de bijbeluitleggers (exegeten). Het moderne bedehuis aan de Kerkweg werd ontworpen door J.H. de Groot.

9 Twee kloosterpoorten in Westerblokker, links van Bangert 38 en naast manege De Eenhoorn, Koewijzend 32

Aan de Bangert in Westerblokker stond van 1475-1573 het zusterklooster Bethlehem. In de 16^e eeuw groeide het uit tot een compleet klooster met kruidentuin, boomgaard, bijgebouwen en brouwerij. Aan Koewijzend werd in 1392 het monnikenklooster Nieuwlicht gebouwd, gewijd aan de heilige Maagd Maria. Op 14 juli 1566 hield Jan Arentsz. de eerste openbare protestantse preek in Holland op het veld naast dit klooster. Enkele jaren later vluchtten de monniken weg omdat zij zich bedreigd voelden door de Geuzen. Op de sluitsteen van de nieuw samengestelde poort staat een wapenschild met een met pijlen doorboord hart. Dit is het symbool van St. Augustinus. De monniken van Nieuwlicht volgden zijn kloosterregel.

Tegen de gevel van het noordtransept staat een monument voor Pieter Jong (1842-1867); zoeaaf. In de tijd van paus Pius IX was er een streven de verschillend staatjes waaruit Italië toen bestond te verenigen. De onafhankelijkheid van de kerkelijke staat liep gevaar. De paus verzamelde een eigen leger: de zoeaven. Pieter Jong meldde zich als 24-jarige, trok via Oudenbosch naar Rome. De reus van Lutjebroek sneuvelde te Monte Libretti. Hij werd een legende en was zelfs als speculaaspop te koop.

Heemstedse seminarie Hageveld zijn dank uitspreekt voor de gastvrijheid die een afdeling van de school hier genoot tijdens de Duitse bezetting. Dat seminarie was toen immers 'gevorderd'. Binnen heerst de neobarok. Tegen de noordwand bevindt zich een grote koperen plaat waarop de Westwoudse dorpsarts dr. Willem Nuyens wordt herdacht. Hij was de grote 19^e eeuwse katholieke historicus die het katholieke standpunt verwoordde in het thema van de 80-jarige oorlog. Nuyens speelde een belangrijke rol in de katholieke emancipatie.

12 Verenigingsgebouw 'De Tuf', Hoofdstraat 206, Bovenkarspel

In de negentiende eeuw stond hier het huis van pastoor Hilbers. Toen deze in 1880 overleed, bepaalde hij per testament dat er op dit erf een katholieke jongensschool moest komen. Tot 1928 bood deze Willibrordusschool ook onderdak aan het St. Aloysiuspatroonaat. De school verhuisde maar het patroonaat werd 'verenigingsgebouw Willibrordus'; het bekendst is het geworden als jongerencentrum Tuf Tuf en als jongerenpastoraat. ■

Michel Bakker

Met dank aan Esther de Best, Dino Deltin, Olga van der Klooster, Nico Knol, Hillebrand de Lange, Noord-Hollands Archief, Hein-Jan van Ogtrop, Angélique van Straalen, Marthy de Wit.

10 St. Martinuskerk, Doctor Nuijensstraat 80, Westwoud

Gebouw uit 1849 naar een ontwerp van architect Th. Molkenboer in de zogeheten neoclassicistische Waterstaatsstijl. Bijzonder is de gedenkplaat bij de toegangsdeur waarop het

11 Monument voor Pieter Jong, P.J. Jongstraat 45, Lutjebroek

De St. Nicolaaskerk is een driebeukige neogotische kruiskerk (1876-1877) gebouwd naar een ontwerp van de grote architect Pierre J.H. Cuypers.